

Betonba öltözött tervek

Párt-végrehajtóbizottsági szemle a 43-asok budapesti építkezésein

Már a címében is kimerítően hosszú témával foglalkozott a XI. kerületi párt-végrehajtóbizottság: „A 43. számú Állami Építőipari Vállalat negyedik öt éves terve — a budapesti párt-végrehajtóbizottság 1971. februári határozata végrehajtásának kerületi tapasztalatai.”

Az ország e legnagyobb építőipari üzemének budapesti párt-szervezetei — a szervezeti szabályzat értelmében — a kelenföldi lakótelepen működő vállalatj pártbizottság hatáskörébe tartoznak, tekintet nélkül arra, hogy melyik kerületben van a munkahelyük. Az építőipari pártmunka sajátosságából adódik ez. A kész épületeket otthagyják, s a munkáskollektíva, a pártszervezet továbbvándorol, új feladatok elvégzésére. Az éppen csak összeszokott építőegyüttes beleolvad egy másik kollektívába, vagy ha a szükség úgy kívánja, csoportokra bomlik kisebb feladatok elvégzésére. Így adódik azután, hogy egyetlen kerület pártszerve foglalkozhat csak olyan munkahelyekkel is, amelyek távol esnek a kerület határától.

Öt év — ötvenezer lakás

A XI. kerületi párt-végrehajtóbizottság tagjai jól ismerik a szűkebb-othonkban, a *lágymányosi, kelenföldi* lakótelepeken folyó pártmunkát, az ottani építkezések gondjait, problémáit. Kevesebb tájékozottak azonban a 43-as Építőipari Vállalatnak a főváros távo-

labbi pontjain, *Zuglóban, Rákospalotán, Anyagföldön, Óbudán* végzett munkájáról. Ezért a választott politikai és gazdasági vezetői terjedelmes írásbeli jelentést adtak a végrehajtó bizottságnak a 43-asok egész programjáról. Szemre száraz adathalmaz, de ha az ember elmélyed a számoszlopokban, kibontakozik előtte a munka nagysága. Az öt év alatt a fővárosba tervezett 91 ezerből 61k több mint 50 ezer lakást, vagyis egy-egy Egert, Hódmezővásárhelyt vagy Békéscsabát építenek. A lakótelepeken 300 iskolai tanterem, óvodák, bölcsődék, üzletházak lesznek. Pontos kimutatható jelzi, hány új munkás, átalakított vagy újonnan épített házigyár, milyen műszaki fejlesztés, kooperációs szállítás, bér-alap kell a nagy feladat végrehajtásához. Mindenütt feltüntetik a politikai munka feladatait, a várható gondokat, a zavaró körülményeket.

Életre kelt számok

A végrehajtó bizottságnak kötelessége, hogy útravalóval lássa el a 43-as vállalat kommunistáit a nehéznek ígérkező öt évre. Ezért az anyag vitája előtt sorra meglátogatták a folyamatban levő, tavolabbi építkezéseket, a beköltözésre váró lakásokat. A pártszervezetek beszámoltak munkájukról, gondjaikról. A tapasztalatszerzés során azután megleveledtek, élettel telítődtek a kimutatás adatai.

Az első benyomás lenyűgöző. Mindegyik lakótelep olyan helyen emelkedik ki a földből, ahol korábban semmiféle épület sem volt, vagy csak nagyon régi, amúgy is halálra ítélt viskók. Persze az ilyen nagyszabású építkezés magán viseli a munka nehézségének nyomait is. Karinty Frigyes fél évszázaddal ezelőtt írt már Verne modorában egy szatírárt a felbontott Csömöri út közlekedési akadályairól. Mit írna most, ha felátadna és meglátná a Csömöri út mellett épülő, 12 100 lakásos, *Füredi úti lakótelep* környékét!

A már felépült szép lakóházak között földhányások és buckák légiója. Rejtélyes rendeltetésű és még érthetlenebb számozású kis épületeken piros felirat óvja az odatévedt (vagy anyaglopás céljából érkezett) idegent: vigyázz magadra, magasfeszültségű áram fenyegeti életedet! Már majdnem elkészült a Füredi úti telep „híressége”, a feketére festett, gyászos, mauzóleumra emlékeztető óvoda.

Az ilyen nagyszabású építkezésen az építők egymást vádolják a hiányokért. A tervezők, a beruházók, a távfűtők, a kivitelezők, a közművesítők, a közlekedési vállalat emberei elrontják a végrehajtó bizottság örömét, annyi rosszat sorolnak fel — a másik munkájáról. *Újpalota* látványa azonban még a Füredi úténál is lenyűgözőbb. Amíg a társaság halgatja: rosszak a nyílászáró

szerkezetek, korszerűtlen a szel-
lőztetés és hűtés a parketta —
títokban lelkesedik a XV. kerü-
leti „Szaharából” kiemelkedő, már
lakóházként használt óriási ház-
tömbökért. Itt, Újpalotán érzi
mindenki, hogy tervezni sem
könnyű, az elvi döntéseket is jól
meg kell háyni-vetni, de a legne-
hezebb idehordani és összesze-
relni a panelokat, és a nagy fal-
rengetegben lakható, kulturált lak-
ásokat összeállítani. A végrehaj-
tató bizottság tagjai mindannyian
édzett emberek. Most mégis,
kicsit meghatódotan hallgatják
Vas Sándor és Grézi József
alapszervezeti párttitkárok beszámó-
lóját. Keményen megdolgozik a
Füredi úti 46 és az újpalotai 48
párttag azért, hogy a sok „nehéz
fiú” között, a munkáscsábítás lég-
körében is, időre készen legyen
minden.

Óbudára már „meglágyított”
szívföld érkeznek a vendégek; Ke-
lenföld után itt valósult meg a
legtöbb a szép tervekből. Az el-
aggott kalyibák fölé magasodó
„sovány”, „kövér”, „füles” és
„mini”-házakba már 2300 család
költözött be. Rengeteg az ablakok-
ban a virág, és a sétaterén a gyer-
kek. Vadnyugati jelmezbe bújt
építőmunkások fociznak munka-
időben a környék csapatával. Nem
léleküdtő látvány, de itt már senki
nem méltatlankodik. Végül is
ők építették mindazt, ami itt lát-
ható.

A tárgyalóasztalnál

Ilyen előzmények után ült ösz-
sze a kerületi párt-végrehajtóbi-
zottság, hogy megvitassa az érde-
kes jelentést. A vitára meghív-
ták *Kisvári Jánost*, a vállalat vezé-
rigazgatóját, *Karalyos Lászlót*,
a vállalat pártbizottságának tit-

kárát, ott volt a budapesti párt-
bizottság képviselője. Meghívták
a legközvetlenebbül érdekelt Épi-
tészügyi és Városfejlesztési Mi-
nisztériumnak és a fővárosi ta-
nács pártbizottságának képviselőit.
Ez utóbbiak azonban nem
jötték el. Vajon milyen fontosabb
dolguk lehetett?

A tárgyalóasztalnál aztán az
olvasmányból ismert és utóbb lá-
tott hatalmas épülethegeket és a
még nagyobb terveket lefordítot-
ták a szürke tárgyalási nyelvre.
„Ciklus”, „komplex”, „volu-
men”, „koordinálás”, „centralizá-
lás” és hasonló szavak röpködtek
három órán át. De eközben egyet-
len felszólaló sem feledkezett meg
arról, hogy a lakásgond enyhíté-
se, megoldása elsődrendű politikai
feladat. A vállalat képviselői de-
rúlatók. Látszik, kiismerik magu-
kat ebben az őserdőben és leg-
alábbis elképzeléseik vannak ar-
ról, hogyan vágják át magukat
rajta. Maguk mondják el: egye-
sek hitetlenkednek. „*Minem a ne-
gyedik házgyár?*” „*Honnan sze-
rezték új munkásokat?*” „*Sose
éritek utol a szükségletet...*” De
a lakást várók türelmetlensége, a
nagy feladat ösztönző ereje el-
nyomja ezeket a hangokat. Tart-
ják a tervelőirányzatokat és nem
valószínű, hogy lemaradnának. A
gondok azonban nagyok. Íme, kö-
zülük néhány:

„*A kooperáló vállalatok, az al-
vállalkozók nem szeretik a lakás-
építést. Kevés itt a hasznuk, sok
a reklamáció. Szívesen vállalnak
más feladatot.*”

„*A szakemberek nem szívesen
jönnek az állami építési vállal-
athoz. Másutt többet ígérnek.*”

„*Az átvételtkor és az utána el-
hangzó bírálatáradat a 43-asokra*

*zúdul, holott csak kis részben ők
a hibások.*”

„*A tervezővállalat nem ad idő-
ben terveket.*”

„*Az építéshez szükséges terüle-
tet nehezen jelölik ki és még las-
sabban bontják le az azon álló
épületeket.*”

És persze az egyik legnagyobb
gond, a könnyen odébbálló mun-
kások.

Elismerés a kommunistáknak

A végrehajtó bizottság tagjai
nagy elismeréssel beszélték a vál-
alatnál dolgozó kommunisták
munkájáról. Gazdaságpolitikai és
szervezési tanácsokat adtak a ve-
zetőknek. Felhívták őket, jobban
védjék a kész épületeket a tolvaj-
joktól és kártevőktől. Legyenek
következetesebbek a fegyvelem-
sértőkkel szemben, de nagyon be-
csüljék a hűséges és szorgalmas
embereket.

A határozat sok mindenről szól,
de mégis csak papír. Azok azon-
ban, akik olvassák, gigászi föld-
marókkal, darukkal rendelkeznek,
és életet adnak a szavaknak, be-
tonba öltöztetik a mesés terveket.
Most három, rövidesen négy ház-
gyárban irányítják a majdnem
kész épületrészek ezreinek készí-
tését.

Itt még Kelenföldről, Óbudáról
és Rákospalotáról hoznak határo-
zatot. A tervezőintézetekben
azonban már az ötödik ötéves
terv ennél nagyobb épületőriasait
vetik papírra, Budapest lakóinak
még kényelmesebb otthonaival;
az építőiparban dolgozó vezető
kommunisták egy kicsit már
ezekre is gondoltak, napi mun-
kájuk közben.

Máté György